

บทที่ 4

การอภิปรายผลการวิจัย

ในบทนี้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คุณภาพของเครื่องมือวิจัย วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ใน 5 งาน ต่อไปนี้

- 1.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน
- 1.2 การให้บริการแก่ชุมชน
- 1.3 การร่วมกิจกรรมของชุมชน
- 1.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
- 1.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทั้ง 5 งาน ดังกล่าวของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ตามตัวแปรภูมิลาเนา ที่พักอาศัย ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงหรือคาบที่สอนต่อสัปดาห์และประสบการณ์การสอนในกลุ่มโรงเรียนปัจจุบัน

3. เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดสงขลา

สมมติฐาน

1. ครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเดียวกันกับโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการกับครูที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตอำเภอเดียวกันกับโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการ มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน

2. ครูที่มีที่พักอาศัยอยู่ในเขตกลุ่มโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการกับครูที่มีที่พักอาศัยอยู่นอกเขตกลุ่มโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการ มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน

3. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี 10-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน

4. ครูที่มีชั่วโมงหรือคาบที่สอนต่อสัปดาห์ 1-20 ชั่วโมง หรือ 3-60 คาบ 21-25 ชั่วโมงหรือ 63-75 คาบ และ 26 ชั่วโมงหรือ 78 คาบขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน

5. ครูที่มีประสบการณ์การสอนในกลุ่มโรงเรียนปัจจุบัน 1-5 ปี 6-10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกระดับได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข นิเทศ ติดตามผลวางแผน และพัฒนาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้บรรลุถึงระดับเป้าหมายและประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น
2. ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบของระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ที่มีภูมิลำเนาที่พิกาศัย ประสิทธิภาพในการทำงาน จำนวนชั่วโมง หรือค่าที่สอนต่อสัปดาห์และประสิทธิภาพการสอนในกลุ่มโรงเรียนปัจจุบันแตกต่างกัน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับทุกระดับ ในการวางแผนวางนโยบาย การปรับปรุงกิจกรรมการปฏิบัติงาน การจัดสรรงบประมาณ การมอบหมายงาน และการส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น
3. จะได้นำผลการวิจัยพร้อมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา เสนอสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ขอบเขตของกาวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา
ในปีการศึกษา 2535 จำนวน 438 คน จากโรงเรียน 219 โรงเรียน
ในทุกอำเภอและกิ่งอำเภอ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน
(Proportional Stratified Random Sampling)

2. ตัวแปร (Variables)

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ประกอบด้วยภูมิลาเนา ที่พักอาศัย ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน
ชั่วโมงหรือคาบที่สอน และประสบการณ์การสอนในกลุ่มโรงเรียนปัจจุบัน

2.1.1 ภูมิลาเนา แบ่งเป็น 2 ระดับคือ

- ในเขตอำเภอที่ปฏิบัติราชการ
- นอกเขตอำเภอที่ปฏิบัติราชการ

2.1.2 ที่พักอาศัย แบ่งเป็น 2 ระดับคือ

- ในเขตกลุ่มโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการ
- นอกเขตกลุ่มโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการ

2.1.3 ประสบการณ์ในการทำงาน แบ่งเป็น

3 ระดับ

- ต่ำกว่า 10 ปี
- 10-20 ปี
- 21 ปีขึ้นไป

2.1.4 จำนวนชั่วโมงหรือคาบที่สอน ต่อสัปดาห์

แบ่งเป็น 3 ระดับ

- 1-20 ชั่วโมงหรือ 3-60 คาบ

- 21-25 ชั่วโมงหรือ 63-75 คาบ
- 26 ชั่วโมงหรือ 78 คาบขึ้นไป

2.1.5 ประสบการณ์การสอนในกลุ่มโรงเรียน

ปัจจุบัน

- 1-5 ปี
- 6-10 ปี
- 11 ปีขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยพิจารณาจากการทำงานในแต่ละงานคือ

- 2.2.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน
- 2.2.2 การให้บริการแก่ชุมชน
- 2.2.3 การร่วมกิจกรรมของชุมชน
- 2.2.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ของโรงเรียน

- 2.2.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

และหน่วยงานอื่น

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสงขลา ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าว แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นปลายปิด (Closed Form) ซึ่งถามเกี่ยวกับ

ภูมิลาเนา ที่พัทลุง ประสิทธิภาพในการทำงานจำนวนชั่วโมงหรือคาบ
ที่สอนต่อสัปดาห์ และประสิทธิภาพการสอนในกลุ่มโรงเรียนปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านความ
สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการศึกษาจังหวัดสงขลา มีลักษณะเป็นมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scales) ชนิด 5 มาตรา จำนวน 38 ข้อ
ประกอบด้วย 5 งานดังนี้

- 2.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน 8 ข้อ
- 2.2 การให้บริการแก่ชุมชน 8 ข้อ
- 2.3 การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน 6 ข้อ
- 2.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียน 8 ข้อ
- 2.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงาน
อื่น 8 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค
และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนในแต่ละงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพรายชื่อรายด้านและทั้งฉบับ
มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขอนหนังสือนำส่งแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึงผู้อำนวยการการ
ประถมศึกษาจังหวัดสงขลา และขอนหนังสือส่งจากสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ถึงสำนักงานการศึกษาอำเภอ
และกิ่งอำเภอ จำนวน 12 อำเภอ กับ 4 กิ่งอำเภอ หลังจากนั้น
จึงขอนหนังสือจากสำนักงานการศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ

6. หาค่าการทดสอบที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้ง 5 งาน โดยเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีภูมิลำเนาและที่พักอาศัยต่างกัน

7. หาค่าการทดสอบเอฟ (F-test) จากวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติงาน ทั้ง 5 งาน ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนชั่วโมงหรือคาบที่สอนต่อสัปดาห์และประสบการณ์การสอนในกลุ่มโรงเรียนปัจจุบันต่างกัน และถ้าพบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยจะทำการทดสอบรายคู่ด้วยการทดสอบเอฟ (F-test) ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé Method)

8. ประมวลผลความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นำเสนอตามลำดับความถี่ในแต่ละงาน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยได้สรุประดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ทดสอบสมมติฐานการวิจัย วิเคราะห์และประมวลผลความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข ทั้ง 5 งาน ปรากฏผลดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$ SD = .71) เมื่อพิจารณาในแต่ละงานและรายข้อ

1.1 เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน พบว่า

ครูปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$ $SD = .64$)

สิ่งที่ครูปฏิบัติอยู่ในระดับมากคือ การต้อนรับและให้ความสะดวกแก่ผู้

ที่มาติดต่อกับทางโรงเรียน ($\bar{X} = 3.91$ $SD = .66$) ข้อที่ปฏิบัติ

อยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ การจัดทำป้ายประกาศในศูนย์ข่าวสาร

หรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน

($\bar{X} = 1.99$ $SD = .96$)

1.2 เกี่ยวกับการให้บริการแก่ชุมชน พบว่า

ครูปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้บริการแก่ชุมชนโดย

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$ $SD = .76$)

สิ่งที่ครูปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การให้บริการอาคารสถานที่ใน

การจัดกิจกรรมของชุมชน ($\bar{X} = 3.58$ $SD = 1.03$) และสิ่งที่ปฏิบัติ

อยู่ในระดับน้อย คือ การสาธิต หรือทดลองทำกิจกรรมด้านอาชีพต่าง ๆ

ในโรงเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน ($\bar{X} = 2.23$ $SD = 1.00$)

1.3 เกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมของชุมชน พบว่า

ครูปฏิบัติงานเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมของชุมชน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$ $SD = .67$) สิ่งที่ครูปฏิบัติ

อยู่ในระดับมากที่สุดคือ การร่วมงานของบุคคลในชุมชนตามโอกาส

อันควร เช่น งานศพ งานบวช งานแต่งงาน ($\bar{X} = 4.47$ $SD = .72$)

ข้อที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางต่ำสุด คือ การเข้าร่วมกิจกรรม

ของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X} = 3.30$ $SD = .94$)

1.4 เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ

โรงเรียน พบว่า

ครูปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน

กิจกรรมของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.92$

$SD = .74$) สิ่งที่ครูปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางสูงสุด คือ การให้ชุมชน

มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงโรงเรียน ($\bar{X} = 3.42$ SD = 1.00) ข้อที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ การจัดทัศนศึกษา ร่วมกันระหว่างทางโรงเรียนกับประชาชนในชุมชน

1.5 เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น พบว่า

ครูปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$ SD = .74) สิ่งที่ครูปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหาของนักเรียน ($\bar{X} = 3.65$ SD = .86) ข้อที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ การเชิญผู้มีความรู้ในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ มาแนะนำให้ความรู้แก่ประชาชน ($\bar{X} = 2.14$ SD = .93)

2. เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้ง 5 งาน ของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสงขลา ที่มีภูมิลำเนาที่พัทลุง ประสิทธิภาพในการทำงาน จำนวนชั่วโมงหรือคาบที่สอนต่อสัปดาห์ และประสิทธิภาพการสอนในกลุ่มโรงเรียนปัจจุบันต่างกัน

2.1 เปรียบเทียบตามตัวแปรภูมิลำเนา พบว่า

ครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสงขลาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเดียวกันกับโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการอยู่นอกเขตอำเภอเดียวกันกับโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณาในแต่ละงานพบว่า เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นแตกต่างกัน ส่วนเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

2.2 เปรียบเทียบตามตัวแปรที่พหุอาศัยพบว่า

ครูที่มีพหุอาศัยอยู่ในอยู่ในเขตกลุ่มโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการกับนอกเขตกลุ่มโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การร่วมกิจกรรมกับชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนและการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ไม่แตกต่างกัน

2.3 เปรียบเทียบตามตัวแปรประสบการณ์ใน

การทำงาน พบว่า

ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน

ต่ำกว่า 10 ปี 10-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาในแต่ละงานพบว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ไม่แตกต่างกันยกเว้น การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่แตกต่างกัน

ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน

ต่ำกว่า 10 ปี 10-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-20 ปี ($\bar{X} = 3.74$ $SD = .66$) ปฏิบัติงานมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี ($\bar{X} = 3.34$ $SD = .58$) ส่วนประสบการณ์ต่างกันคู่อื่น ปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

2.4 เปรียบเทียบตามตัวแปรจำนวนชั่วโมงหรือ

คาบที่สอนต่อสัปดาห์ พบว่า

ครูที่มีจำนวนชั่วโมงหรือคาบที่สอนต่อสัปดาห์

1-20 ชั่วโมงหรือ 3-60 คาบ 21-25 ชั่วโมงหรือ 63 - 75 คาบ

หรือ 26 ชั่วโมงหรือ 78 คาบขึ้นไป ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นไม่แตกต่างกัน

2.5 เปรียบเทียบตามตัวแปรประสิทธิภาพการสอนในกลุ่มโรงเรียนปัจจุบัน พบว่า

ครูที่มีประสิทธิภาพการสอนในกลุ่มโรงเรียนปัจจุบัน 1-5 ปี 6-10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ในการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่สำคัญ ๆ ได้แก่

3.1 เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญได้แก่ โรงเรียนขาดงบประมาณ และอุปกรณ์หรือเครื่องมือมีไม่เพียงพอ บุคลากรน้อย ครูจึงมีจำนวนชั่วโมงสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลา ด้านประชาสัมพันธ์ก็ต้องใช้เวลาประกอบอาชีพ และบางส่วนไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง ทำให้ไม่สนใจกิจกรรมของโรงเรียนเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ ได้แก่ รัฐควรเพิ่มงบประมาณ
เพิ่มบุคลากรให้โรงเรียนมีอัตรากำลังตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อลด
จำนวนชั่วโมงสอนของครูและโรงเรียนเองควรจัดทำสิ่งพิมพ์ จุลสาร
ของโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ข่าวสารของตนเองอย่างต่อเนื่อง

3.2 เกี่ยวกับการให้บริการแก่ชุมชน

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือ โรงเรียนขาดงบ
ประมาณ และวัสดุต่าง ๆ มีไม่เพียงพอและที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ
ครูไม่มีความชำนาญด้านอาชีพโดยเฉพาะในการให้คำแนะนำด้านอาชีพ
แก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะ ให้ครูได้รับการอบรมด้านอาชีพ
ตามความจำเป็นในชุมชน รัฐควรเพิ่มงบประมาณ และเพิ่มวัสดุ
หรือเครื่องมือที่มีคุณภาพแก่โรงเรียน และจัดสรรอัตราบุคลากรให้ได้
ตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.3 เกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมของชุมชน

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญได้แก่ ครูไม่มีเวลา เพราะ
มีงานประจำมาก บางท้องที่มีศาสนา ภาษาชนบทธรรมเนียมประเพณี
ต่างกัน

ข้อเสนอแนะได้แก่ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ควรมีการวางแผนร่วมกันตั้งแต่ต้นโรงเรียนควรสร้างความคุ้นเคยกับ
ชุมชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ต้องมีการประสานงานกัน
ให้มากขึ้น

3.4 เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ของโรงเรียน

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญได้แก่ ผู้ปกครองไม่มี
เวลาเข้าร่วมกิจกรรมเพราะต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ
และประชาชนบางส่วนไม่ศรัทธาโรงเรียน ทำให้ไม่ได้รับความ
ร่วมมือเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ ได้แก่ โรงเรียนและชุมชน ควรร่วมประชุมวางแผน เพื่อหาเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม และควรจัดกิจกรรมให้เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อชุมชนบ้างเพื่อดึงดูด ความสนใจ

3.5 เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญได้แก่ ขาดการประสานงาน ระหว่างหน่วยงาน รวมถึงครูไม่มีเวลาในการติดต่อประสานงาน

ข้อเสนอแนะได้แก่ ควรมีการประชุมสัมพันธ ์ที่งานโยบายให้หน่วยงานอื่นเห็นความสำคัญของสถานศึกษา และต้องมีการติดต่อกับหน่วยงานอื่นอยู่เป็นประจำ

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ กับชุมชน และหน่วยงานอื่น และศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ และ ได้นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของครูโรงเรียน ประถมศึกษา พบว่า

ระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมมาตร
แก้วลาช (2528 : 81) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรังด้านความ
สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการวิจัยของ ปรีญา รอดแก้ว
(2529 : 99) ที่ศึกษางานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน และผลการวิจัยของ สวาท หาญกลับ (2534 :
146) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม
ศึกษาจังหวัดตรัง ซึ่งได้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่า ผู้บริหาร
ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับ
ปานกลาง ทั้งนี้่าจะมีสาเหตุมาจาก ทางด้าน บุคลากร การเงิน
วัสดุอุปกรณ์ และเวลาที่มีจำนวนจำกัด ทำให้ผู้บริหาร และครูอาจารย์
ต้องใช้เวลาด้านใหญ่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และไม่
สามารถนำเงินงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ของ
โรงเรียน ที่มีอยู่จำกัดไปใช้จัดกิจกรรมในงานด้านความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับแผนพัฒนาการ
ประถมศึกษาฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) และฉบับที่ 7
(พ.ศ. 2535-2539) ที่สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
มีโครงการเร่งรัดคุณภาพการศึกษา ทำให้ผู้บริหารและครูอาจารย์
ให้ความสำคัญกับงานวิชาการมากขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นประโยชน์
ในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของครู
โรงเรียนประถมศึกษาผู้บริหารระดับสูง ควรมีโครงการจัดอบรม

สัมมนา ที่ต่อเนื่องเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจและเห็นความสำคัญ และยังทำให้การปฏิบัติงานดำเนินการไปในรูปแบบเดียวกัน ทั้งเป็นการร่วมกันศึกษาและปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นให้น้อยลง โรงเรียนประถมศึกษาจะได้จัดการเรียนสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรต่อไป

เมื่อพิจารณาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สิ่งกีดขวางงานการประถมศึกษาในแต่ละงาน พบว่า

1.1 เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สิ่งปฏิบัติอยู่ในระดับมากคือ การต้อนรับและให้ความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อกับทางโรงเรียน สิ่งปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ การจัดทำป้ายประกาศในศูนย์ข่าวสารหรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน

จากผลการวิจัยที่พบว่า การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง น่าจะเป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษา มีงบประมาณในการสนับสนุนงานด้านนี้น้อย นอกจากนั้นบุคลากร อาจจะมีความพร้อมหรือทักษะในการจัดกิจกรรมในการประชาสัมพันธ์ ไม่เพียงพอหรือไม่มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง ทำให้รูปแบบการประชาสัมพันธ์ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร การปฏิบัติงานด้านนี้จึงอยู่ในระดับปานกลาง

เกี่ยวกับการให้การต้อนรับและให้ความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อกับทางโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากนั้น น่าจะมีสาเหตุมาจากโรงเรียนโดยทั่วไป มักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับ

การส่งเด็กเข้าเรียน การติดตามเด็กขาดเรียน และการย้ายเข้าออก
 ของนักเรียน เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนไม่เข้าใจและปฏิบัติไม่ถูกต้อง
 ตามระเบียบ ดังนั้นเมื่อมีผู้ปกครองหรือประชาชนมาติดต่อกับทาง
 โรงเรียนเอง เท่ากับเป็นการแบ่งเบาภาระให้กับทางโรงเรียน จึง
 ได้รับการต้อนรับและให้ความสะดวกจากทางโรงเรียนเป็นอย่างดี

ส่วนการจัดทำป้ายประกาศในศูนย์ข่าวสาร
 หรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน ที่ครู
 ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยต่ำสุดอาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีงบประมาณ
 จำกัดเมื่อมีการจัดป้ายประกาศต่าง ๆ ในบริเวณโรงเรียนอยู่แล้ว
 ร่วมกับครูมีภาระหน้าที่ตามปกติในโรงเรียนมาก จึงทำให้มีเวลา
 ออกไปทำกิจกรรมด้านนี้น้อย นอกจากนั้นกรมการศึกษานอกโรงเรียน
 ก็รับผิดชอบดูแลอยู่โดยตรง จึงน่าจะเป็นสาเหตุให้ครูปฏิบัติงานข้อนี้
 อยู่ในระดับต่ำ

น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์มาก
 คั้งขึ้น หากผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะ
 ของครูผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ควรมีการวางแผนการดำเนินงาน
 อย่างชัดเจนตลอดปีการศึกษา หากทำได้ควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่
 ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนโดยเฉพาะ การประชาสัมพันธ์ต้อง
 จัดหลายรูปแบบ ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์
 แก่ครู สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โรงเรียนควรจัดทำให้มากขึ้น และ
 ต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา

1.2 เกี่ยวกับการให้บริการแก่ชุมชน มีการปฏิบัติงาน
 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สิ่งทีปฏิบัติอยู่
 ในระดับมากคือการให้บริการอาคารสถานที่ในการจัดกิจกรรม
 ของชุมชน ส่วนสิ่งที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ การสาธิตหรือทดลอง
 ทำกิจกรรมด้านอาชีพต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่
 ประชาชน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สวาท หาญกลับ (2534 : 154) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดตรัง ที่พบว่า ผู้บริหารปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้บริการแก่ชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการจัด บริการให้ประชาชนใช้อาคารเรียนห้องประชุมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน อาจเป็นเพราะว่า การให้บริการด้านอาคารสถานที่ เป็นสิ่งที่โรงเรียนมีความพร้อม และอยู่ในวิสัยที่โรงเรียนสามารถ ทำได้ เพราะการใช้ทรัพยากรร่วมกันด้วยความรับผิดชอบย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ส่วนการให้บริการด้านการสาธิตหรือทดลอง ทำกิจกรรม ด้านอาชีพต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ ประชาชนที่ครูปฏิบัติได้น้อยอาจเป็นเพราะการบริการด้านนี้ ต้องใช้ แหล่งวิชาการ วัสดุอุปกรณ์และบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ หรือมีทักษะเฉพาะอาชีพ แต่ในโรงเรียนไม่มีสิ่งเหล่านี้ หรือมีไม่ เพียงพอ จึงเป็นสาเหตุให้ครูปฏิบัติงานด้านนี้น้อย

จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการให้บริการแก่ชุมชน มากยิ่งขึ้นหากได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของครูผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ควรจัดให้มีการอบรมด้านอาชีพต่าง ๆ แก่ครูหรือนักการ เพื่อนำ ไปเผยแพร่แก่ชุมชนต่อไป ควรจัดหางบประมาณจากแหล่งอื่น ๆ มาสนับสนุน ส่วนปัญหาเรื่องชุมชนขาดความร่วมมือในการดูแลรักษา สิ่งที่โรงเรียนให้บริการทางโรงเรียน ควรใช้การประชาสัมพันธ์ ที่แจ้งหลักการ ความจำเป็น และข้อจำกัดของโรงเรียนในด้านการ ให้บริการเพื่อให้ชุมชนทราบและเข้าใจ พร้อมกับสรุปผลการ ให้บริการให้ชุมชนทราบเป็นระยะ ๆ

1.3 เกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมของชุมชน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สิ่งที่เป็นประโยชน์

อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การร่วมงานของบุคคลในชุมชนตามโอกาสอันควร เช่น งานศพ งานบวช งานแต่งงาน ข้อที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางคือการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสภณ เพ็ชรพวง (2533 : 136) ที่ศึกษาปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดยะลา ซึ่งพบปัญหาในการปฏิบัติงาน จัดลำดับได้ดังนี้ การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น การให้บริการแก่ชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน การประชาสัมพันธ์โรงเรียน และลำดับสุดท้ายคือ การร่วมกิจกรรมของชุมชน

การที่ครูร่วมกิจกรรมของชุมชนอยู่ในระดับมาก น่าจะมีเหตุผลมาจากครูมีความเข้าใจบทบาทของโรงเรียน คือ โรงเรียนต้องแสดงให้ชุมชนเห็นถึงความหวังดีและเจตนาดีของโรงเรียนต่อชุมชนให้ความร่วมมือสนับสนุนชุมชนในการดำเนินการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยผลของการกระทำที่ปรากฏแก่ชุมชน (สุวัฒน์ มุกตเมธา, 2534 : 115) ดังนั้นครูจึงเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากขึ้น รวมถึงร่วมงานของบุคคลในชุมชนตามโอกาสอันควร เพราะกิจกรรมเหล่านี้ มักจะจัดขึ้นไม่ไกลจากโรงเรียนมากนัก นาน ๆ จึงจะจัดสักครั้ง และเนื่องจากการคมนาคมที่สะดวก รวดเร็วครูสามารถใช้เวลาในช่วงพักกลางวัน หรือนอกเวลาราชการเข้าร่วมกิจกรรมได้

ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ครูปฏิบัติน้อยอาจเป็นเพราะ ในชุมชนมีการรวมกลุ่มเกิดขึ้นน้อย และไม่ต่อเนื่องถาวรทำให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมด้านนี้น้อยเช่นกัน

จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านนี้มากขึ้น หากครูจะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของครูผู้ตอบแบบสอบถามดังนี้

ควรรหาโอกาสเข้าร่วม วางแผนงานหรือโครงการนั้นมาบรรจุในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนด้วย แต่ครูควรมีบทบาทในฐานะเป็นผู้พัฒนาการศึกษาให้สอดคล้อง สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ โดยใช่วิธีชี้แนะแนวทาง เพื่อให้ประชาชนช่วยเหลือพึ่งพาตนเองได้ให้มากที่สุด

1.4 เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน พบว่ามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สิ่งที่มีปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางสูงสุด คือการให้ชุมชนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงโรงเรียน สิ่งที่มีปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยต่ำสุด คือ การจัดทัศนศึกษา ร่วมกันระหว่างทางโรงเรียนกับประชาชนในชุมชน

สาเหตุที่ผลของการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานด้านนี้ อยู่ในระดับปานกลาง

น่าจะเป็นเพราะฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชนไม่มั่นคงต่างมุ่งประกอบอาชีพเพื่อปากท้อง จึงมีเวลามาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนไม่เต็มที่ หรืออาจมีสาเหตุมาจากตัวผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียนขาดมนุษยสัมพันธ์ประพฤตินไม่เหมาะสม ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนไม่มีความศรัทธาต่อโรงเรียน (หวน พินธุพันธ์, 2528 : 167) รวมถึงโรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ประชาชนจึงไม่ทราบความเคลื่อนไหวของโรงเรียนทำให้เข้าใจว่ากิจกรรมของโรงเรียนเป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้น (อมรชัย ดันติเมธ, 2524 : 15)

ในเรื่องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงโรงเรียนที่ครูปฏิบัติอยู่ในระดับที่มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และเพื่อสร้างเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของให้แก่ชุมชนส่วนการทัศนศึกษาร่วมกันระหว่างทางโรงเรียนกับประชาชนในชุมชนที่ครูปฏิบัติได้น้อยกว่ากิจกรรมอื่น ๆ อาจมีสาเหตุมาจากประชาชนมีฐานะ

ทางเศรษฐกิจไม่มั่นคง ต้องประกอบอาชีพไม่อาจหยุดงานที่ทำอยู่
ประจำได้ทำให้ไม่มีเวลาร่วมทัศนศึกษากับทางโรงเรียน

จึงน่าจะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้นถ้าทางโรงเรียน
ใช้การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานของทางโรงเรียนให้มากขึ้น ส่วน
กิจกรรมที่ต้องการให้ชุมชนเข้าร่วมด้วยนั้น ควรปรึกษาผู้นำชุมชนหรือ
คณะกรรมการศึกษา เพื่อร่วมกันพิจารณาถึงเวลาที่เหมาะสมในการจัด
ประชาชนจะได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น

1.5 เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและ
หน่วยงานอื่น พบว่ามี การปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อพบว่า สิ่ง que ปฏิบัติอยู่ในระดับมากคือ การร่วมมือกับ
ผู้ปกครองในการแก้ปัญหาของนักเรียน และสิ่งที่ปฏิบัติอยู่ในระดับ
น้อยต่ำสุด คือ การเชิญผู้มีความรู้ในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ มาแนะนำ
ให้ความแก่ประชาชน

จากผลการวิจัยที่พบว่า การปฏิบัติงานอยู่ในระดับ
ปานกลางนั้น น่าจะมีสาเหตุมาจากครูไม่มีเวลาเพียงพอ เพราะบางคน
ต้องสอนประจำชั้นทุกวิชา และรับผิดชอบนักเรียนตลอดเวลาแล้วยังต้อง
ปฏิบัติหน้าที่โครงการพิเศษตามนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาในด้าน
ต่าง ๆ อีกด้วย และต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งเพื่อเตรียมการสอน จัดทำ
อุปกรณ์การสอน และตรวจงานของนักเรียน ทำให้ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่
อยู่ในโรงเรียน และงานด้านนี้เป็นงานที่ต้องใช้เวลาในการติดต่อ
ประสานงานและต้องใช้ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์สูง การรีบเร่ง และไม่มี
เวลาในการติดต่อที่เหมาะสมทำให้ครูปฏิบัติงานด้านนี้ไม่มากนัก
เช่นเดียวกันกับการเชิญผู้มีความรู้ในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ มาให้ความรู้
แก่ประชาชนนั่นเอง

ส่วนการร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหาของ
นักเรียนที่ครูปฏิบัติอยู่ในระดับมากนั้น เป็นเพราะปัญหาของนักเรียน

ไม่ใช่มีแต่ทางด้านการเรียนการสอนอย่างเดียว แต่ยังมีปัญหาอื่น ๆ อีก เช่น ปัญหาทางครอบครัวปัญหาการขาดทุนการศึกษาปัญหา ยาเสพติด ดังนั้นครูจึงต้องร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหา ของนักเรียน

จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านนี้ มากขึ้น ถ้าครูและผู้บริหาร ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะดังนี้ ประชาสัมพันธ์ ขี้แจงนโยบายของโรงเรียนให้หน่วยงานอื่น เข้าใจ และเห็นความสำคัญ ของสถานศึกษา เพื่อร่วมกันใช้โรงเรียนเป็นสื่อกลางระหว่างชุมชน กับหน่วยงานอื่น ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ควรมีการวางแผนร่วมกัน ตลอดเวลา และผู้ที่ทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานต้อง เป็นผู้ มีมนุษยสัมพันธ์สูง

2. ผลการทดสอบสัมมติฐาน ตามสภาพของครูใน การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2.1 สัมมติฐานข้อที่ 1 ครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขต อำเภอเดียวกันกับโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการกับครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ นอกเขตอำเภอเดียวกันกับโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการมีระดับการ ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน

ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน เขตอำเภอเดียวกันกับโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการกับครูที่มีภูมิลำเนา อยู่เขตอำเภอเดียวกันกับโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการมีระดับการปฏิบัติ งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน สอดคล้องกับสัมมติฐาน

จากการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในแต่ละงานพบว่า ระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกันในงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น ซึ่งเป็นไปตามสัมมติฐาน ส่วนการ

ร่วมกิจกรรมของชุมชน และการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม
ของโรงเรียน ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สาเหตุที่ทำให้ครูมีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

กันเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน
และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นเพราะ
ครูที่เป็นคนในพื้นที่อำเภอเดียวกันกับโรงเรียนที่สอน มักจะรู้จัก
ผู้ประกอบการ นักเรียน หรือประชาชน รวมถึงมีญาติพี่น้องมาก
ประชาชนก็มักมีความคุ้นเคย เชื่อถือ และรู้สึกเป็นกันเอง ทั้ง
จะไม่มีปัญหาเรื่องภาษาอีกด้วย ดังนั้นเมื่อมีธุระกับทางโรงเรียน
มักจะมาติดต่อขอคำปรึกษา แนะนำ หรือขอรับบริการต่าง ๆ จาก
ครูที่ตนเองรู้จักก่อน ครูเหล่านี้จึงมีโอกาสดำเนินรับให้ความสะดวก
ในการมาติดต่อขอรับบริการต่าง ๆ มากกว่าครูที่มีภูมิลำเนาอยู่
นอกเขตอำเภอเดียวกันกับโรงเรียนที่สอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการ
วิจัยของ โทม บุนตอ (2533 : 135) ที่ศึกษาบทบาทในการ
พัฒนาชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูและ
คณะกรรมการหมู่บ้านในหมู่บ้านพัฒนาดีเด่น พบว่า ครูที่มีภูมิลำเนา
ที่เกิดอยู่ในอำเภอเดียวกันกับที่โรงเรียนตั้งอยู่ทำให้ครูมี
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานของชุมชนนั้น และมีความ
ต้องการอยากจะทำให้ชุมชนที่ตนอยู่ได้พัฒนาให้ก้าวหน้า เนื่องจาก
เป็นถิ่นที่เกิดของตัวเอง มีความคุ้นเคยกับผู้ที่ทำงานร่วมกันและ
ประชาชนในท้องถิ่นดี เพราะเป็นผู้ที่อยู่ในภูมิลำเนาเดียวกัน

ส่วนสาเหตุที่ไม่แตกต่างกันทุกงาน น่าจะ
เป็นเพราะครูส่วนหนึ่งแม้จะเป็นคนนอกเขตอำเภอเมื่อเข้าไป
ทำงานที่ใดนาน ๆ ก็จะมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนพอสมควร และ
ครูส่วนหนึ่งมักจะมีโอกาสสนทนากับครูหรือคนในพื้นที่ ทำให้มีความ
รู้สึกเสมือนอยู่ในภูมิลำเนาของตนเอง การปฏิบัติงานต่าง ๆ ต่อ
ชุมชนจึงเป็นไปตามปกติ และไม่แตกต่างจากครูที่อยู่ในภูมิลำเนา

ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันเพ็ญ อำนวย (2535 : 130) ที่ศึกษาบทบาทการพัฒนาชุมชนของครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร พบว่า ครูที่มีภูมิลำเนา อยู่ในเขตอำเภอและนอกเขตอำเภอที่ปฏิบัติราชการมีบทบาท ในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ โสภณ เพ็ชรพวง (2533 : 143) ที่ศึกษาปัญหา ด้าน การบริหารงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ ผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีภูมิลำเนาเดิม ในจังหวัดยะลา และต่างจังหวัดมีบทบาทการบริหารงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติ

2.2 สมมติฐานข้อที่ 2 ครูที่มีที่พักอาศัยอยู่ภายใน เขตกลุ่มโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการกับครูที่มีที่พักอาศัยอยู่นอกเขต กลุ่มโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการมีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ วันเพ็ญ อำนวย (2535 : 130) ที่ศึกษาบทบาทในการ พัฒนาชุมชนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชุมพร และ ชำญวิทย์ แสงมณี (2533 : 89) ที่ศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของผู้ บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ทั้งครูและผู้บริหารที่มีที่พักอาศัย ต่างกัน คือ พักอยู่ในเขตและนอกเขตกลุ่มโรงเรียนมีบทบาทในการ พัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน สำหรับผลการวิจัยที่ไม่แตกต่างกันนี้ อาจเป็นเพราะในปัจจุบันการคมนาคม และการติดต่อสื่อสาร ระหว่างที่พักอาศัยกับโรงเรียน หรือชุมชนเป็นไปด้วยความสะดวก ยิ่งครูโรงเรียนประถมศึกษาส่วนหนึ่งมียานพาหนะเป็นของตนเอง

และส่วนหนึ่งสามารถเดินทางไปโรงเรียนหรือชุมชน โดยรถประจำทางได้สะดวกทำให้ไม่ใช่อุปสรรคต่อการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเมื่อมีกิจกรรมในชุมชนครูที่พักอาศัยนอกเขตกลุ่มโรงเรียนก็สามารถมาพักอาศัยกับเพื่อนครูในกลุ่มโรงเรียน หรือกับชาวบ้านก็ได้ หรือน่าจะเป็นเพราะว่าครูต่างก็มีความเข้าใจในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในแนวทางเดียวกัน ทำให้ครูที่มีที่พักอาศัยต่างกันปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่แตกต่างกัน

2.3 สมมติฐานที่ 3 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี 10-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน

ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี 10-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

จากการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในแต่ละงาน พบว่าแตกต่างกัน 1 งาน ได้แก่ การร่วมกิจกรรมของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ส่วนงานอื่น ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนและการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมของชุมชนต่างกัน น่าจะมีเหตุผลมาจากครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการมานาน มักจะมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของชุมชนนั้น ๆ รู้สภาพปัญหาความต้องการ

เนื่องจากมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับประชาชน และผู้นำชุมชนมักจะได้รับการยอมรับศรัทธา ยกย่องด้านอาวุโส ทำให้เกิดความรักใคร่ผูกพันซึ่งมีกำลังใจในการร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าและครูส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นคนในพื้นที่เมื่อรับราชการมานานทำให้มีความพร้อมทางด้านฐานะครอบครัว และความมั่นคงในอาชีพ เป็นเหตุให้ครูที่มีประสบการณ์มากเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมากกว่า ครูที่มีประสบการณ์น้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญทัน เฒ่าเจริญ (2522 : 89) ที่ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย และพะเยา ที่สัมพันธ์กับการปรับปรุงหลักสูตร และการให้บริการของวิทยาลัยครูเชียงรายแก่ครูประจำการ ผลการศึกษาพบว่า ครูใหญ่ที่มีประสบการณ์สูง หรือผ่านการบริหารงานมานาน มีแนวโน้มที่จะบริหารงานโรงเรียนให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับสูง ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน

ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกันไม่ทุกด้าน อาจเป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันมีผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารด้วยการสอบคัดเลือก และผ่านการอบรมตามหลักสูตรเตรียมผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการสามารถถ่ายทอดนโยบายและการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ให้แก่ครูได้เท่าเทียมกัน ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและยึดการปฏิบัติงานไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้นแม้ว่าประสบการณ์ในการทำงานของครูต่างกันก็สามารถปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสภณ เพ็ชรพวง (2533 : 143) ที่ศึกษาปัญหาด้านการบริหารงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานไม่แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิจัยของ วันเพ็ญ อำนวย (2535 : 130) ที่ศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชุมพร พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน

2.4 สมมติฐานข้อที่ 4 ครูที่มีจำนวนชั่วโมงหรือคาบที่สอนต่อสัปดาห์ 1-20 ชั่วโมง หรือ 3-60 คาบ 21-25 ชั่วโมง หรือ 63-75 คาบ และ 26 ชั่วโมง หรือ 78 คาบ ขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน

ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูที่มีจำนวนชั่วโมงหรือคาบที่สอนต่อสัปดาห์ 1-20 ชั่วโมง หรือ 3-60 คาบ 21-25 ชั่วโมง หรือ 63-75 คาบ และ 26 ชั่วโมง หรือ 78 คาบ ขึ้นไปมีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันเพ็ญ อำนวย (2535 : 130) ที่ศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชุมพร พบว่า ครูที่มีจำนวนชั่วโมงที่สอนต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ (2532 : 106) ที่พบว่าครูที่มีชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์น้อยมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนสูงกว่าครูที่มีชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์มากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สำหรับผลการวิจัยที่ไม่พบความแตกต่างในครั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีจำนวนชั่วโมงที่สอนต่างกันไม่ได้ใช้เวลาที่ไม่ได้สอนปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แต่อาจใช้เวลาที่ไม่สอนไปทำงานอื่น ๆ ในโรงเรียน เช่น งานด้านกิจกรรมนักเรียน งานธุรการ เป็นต้น ทำให้ถึงแม้ว่าครูมีจำนวนชั่วโมงที่สอนต่างกัน แต่ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่แตกต่างกัน

2.5 สมมติฐานข้อที่ 5 ครูที่มีประสบการณ์การสอน
ในกลุ่มโรงเรียนปัจจุบัน 1-5 ปี 6-10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป มีระดับ
การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแตกต่างกัน

ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูที่มีประสบการณ์
การสอนในกลุ่มโรงเรียนปัจจุบัน 1-5 ปี 6-10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป
มีระดับการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้ น่าจะมีเหตุผลมาจาก
ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานกลุ่มโรงเรียนทุกระดับให้ความสนใจและ
ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนภายใน
กลุ่มเดียวกัน ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับโรงเรียนสามารถที่จะกำหนด
แนวทางในการปฏิบัติงาน ทั้งเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้
ความคิดกว้างไกล โดยการฝึกฝนตนเอง เข้ารับการอบรมสัมมนา
ในสถาบันต่าง ๆ สร้างความเชื่อมั่น และศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่
ผู้ร่วมงาน ใช้หลักการบริหารทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติไปในทิศทาง
เดียวกัน และเมื่อได้รับเลือกให้เป็นประธานกลุ่มโรงเรียนก็ได้
ผ่านการอบรมสัมมนาเพื่อนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมาย
ระเบียบ หรือแนวปฏิบัติรวมทั้งจากการศึกษาคู่มือเอกสารต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปเผยแพร่
และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารและครูภายในกลุ่มโรงเรียน
เดียวกัน อย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ ในขณะที่ออกเยี่ยมเยือน นิเทศ
ติดตามเป็นผลให้ครูโรงเรียนประถมศึกษาปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ
โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่แตกต่างกัน
แม้ว่าประสบการณ์การสอนในกลุ่มโรงเรียนจะแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้อง
กับผลการวิจัยของ ศิริ พีรประภา (2534 : 118) ที่พบว่า
พฤติกรรมด้านความต้องการในการร่วมประสานสัมพันธ์ของบุคลากร
กลุ่มในตำแหน่งประธาน กรรมการ หัวหน้าสำนักงาน ครูวิชาการ

สำนักงาน และครูวิชาการกลุ่ม ระหว่างระดับต่าง ๆ ของ
 ประสบการณ์ในการทำงานกลุ่มไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. โรงเรียนควรทำการสำรวจ สภาพปัญหา และ
 ความต้องการของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดหลักการ
 วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการดำเนินงานในแผนปฏิบัติการของ
 โรงเรียนทุกปีการศึกษา

2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงาน
 การประถมศึกษาอำเภอ ควรจัดให้มีการศึกษาอบรม สัมมนาร่วมกัน
 ทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ และคณะกรรมการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับ
 บทบาทหน้าที่ของโรงเรียน และชุมชน

3. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการ
 ประถมศึกษาอำเภอ ควรได้มีการวางแผนร่วมกัน ในการประสานงาน
 กับหน่วยงานอื่น เป็นการช่วยเหลือให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติงาน
 ได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น

4. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควร
 ทบทวนนโยบายและวิธีการจัดสรรงบประมาณ และจัดสรรอัตราบุคลากร
 ให้เพียงพอ ในการพัฒนาทางการศึกษา รวมทั้งร่วมมือกับสถาบัน
 การศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้ครูมีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนา
 หลักสูตรในระดับท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะต่อผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการดังนี้

2.1 เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน โรงเรียนควรจัดทำสิ่งพิมพ์ จุลสารเพื่อเผยแพร่ ข่าวสารของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง วิศวกรเพิ่มงบประมาณ บุคลากร เพื่อให้โรงเรียนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และผู้บริหารควรเน้นให้ทั้งครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขต และนอกเขตอำเภอเดียวกันกับโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการ ปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะครูที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตปฏิบัติงาน ให้มากขึ้นในปริมาณที่เหมาะสม

2.2 เกี่ยวกับการให้บริการแก่ชุมชน โรงเรียนควรจัดให้ครูได้รับการอบรมด้านอาชีพตามความจำเป็นในชุมชน วิศวกรเพิ่มงบประมาณ และเพิ่มวัสดุ หรือเครื่องมือที่มีคุณภาพแก่โรงเรียน และจัดสรรอัตราบุคลากรให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด และผู้บริหารควรเน้นให้ทั้งครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขต และนอกเขตอำเภอเดียวกันกับโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะครูที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตปฏิบัติงานให้มากขึ้นในปริมาณที่เหมาะสม

2.3 เกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมของชุมชน โรงเรียนกับชุมชน ควรมีการวางแผนร่วมกันตั้งแต่ต้น เพื่อกำหนด หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ตรงกันในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน และชุมชน และผู้บริหารควรเน้นให้ครู ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ทั้งมากและน้อย ปฏิบัติงานให้มากขึ้นโดยเฉพาะครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย

5. เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ควรมีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงนโยบายให้หน่วยงานอื่น เห็นความสำคัญของสถานศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หรือสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ควรมีการประสานงาน กับหน่วยงานอื่นเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนให้สามารถปฏิบัติงานให้ สะดวกยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของ คณะกรรมการศึกษาและประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการนำมาเปรียบเทียบกัน
2. ควรมีการศึกษาปัญหา ความต้องการและ ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละอำเภอ เพื่อหา แนวทางปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานได้ตรงประเด็นมากขึ้น